

Troostende lagen

Tineke Reijnders

Christiaan Bastiaans is een veelbelovend kunstenaar, nog steeds, ook al is hij reeds geruime tijd een mid career artist. Hij werkt met wisselende technieken en verrast met voortdurend nieuwe aandachtsgebieden. In de jaren tachtig maakte hij naam met avantgardistische videosculpturen, terwijl hij in het laatste decennium foto's, tekeningen, films en kledingsculpturen vervaardigt en daarbij focust op het schrijnend verschijnsel 'kindsoldaat'.

Als een kunstenaar alle routine wil vermijden, steeds een nieuwe weg inslaat en niet bouwt aan een consistent handschrift, bewijst hij weinig te geven om een commerciële carrière. Voor regelmatige verkoop is immers consistentie en herkenbaarheid vereist. Van Christiaan Bastiaans kun je met een gerust hart zeggen dat hij een door en door souverain kunstenaar is, iets wat (met hulp van de fondsen) door Nederlandse musea op waarde wordt gesteld. In 2007 werd een overzicht van zijn recente werk in Museum De Pont in Tilburg getoond ('Year Zero').

Een rode draad in dit brede oeuvre is onmiskenbaar Bastiaans' interesse voor de menselijke conditie. Of preciezer nog: voor hoe het wezen van de mens tot uitdrukking komt in diens verschijning. Soms geeft hij die verschijning concreet weer en betreft het een betrouwbare afbeelding, dan weer bestaat die uit vage trekken of verbleekte sporen. Een enkele keer overdrijft hij en bouwt hij afwijkende vormen uit tot angstaanjagende fantasieën en halfspoken. Bastiaans' insteek is nooit kraakhelder of eendimensionaal. Ieder werk is gedrenkt in een concentraat van uiteenlopende referenties: antropologische, filosofische, cultuurhistorische, poëtische. Dat maakt dat er een zekere vreemdheid de kop opsteekt, een magie die vaak moeilijk te ontrafelen is.

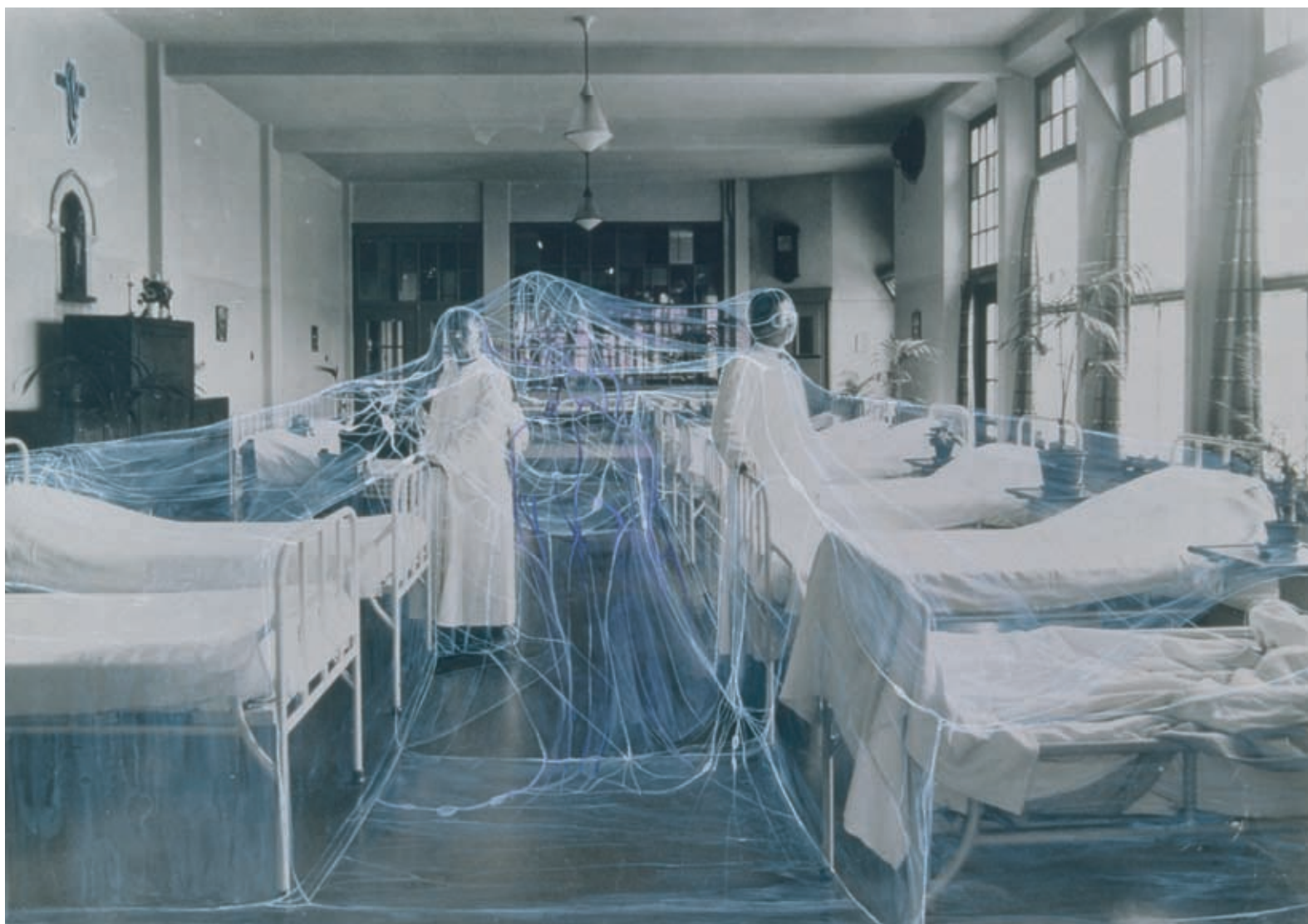
Christiaan Bastiaans beschikt over een kameleontische nieuwsgierigheid. Een enkele keer raakt zijn onderzoek in een wetenschappelijke versnelling, zoals toen hij destijds research deed naar de lijkwade in Turijn of de historische Nara-tapes in Japan. Maar met evengrote gedrevenheid richt hij zich ook op het terugvinden van de geschiedenis. Heel letterlijk soms. Dat gebeurde toen de kunstenaar een expeditie ondernam in het land van de Papoea's. Hij liep de tocht in de voetsporen van zijn vader. In de Tweede Wereldoorlog was het toenmalige Nieuw-Guinea bezet door Japan. Bastiaans' vader was in dienst van de Nederlandse geheime dienst en had in de meest gevaarlijke omstandigheden een wekenlange tocht moeten maken die zelfs voor zijn zoon in vredetijd buitengewoon verontrustend bleek. Door deze ervaringen is de kunstenaar zich in toenemende mate bewust geworden van de kwetsbaarheid van het vege lijf.

Van huis uit is Bastiaans een wereldburger. Zowel van vaders als van moeders kant erfde hij een mix van oosters en westers bloed, vol-

doende om zich op verschillende plaatsen in de wereld thuis te voelen. In de loop van zijn leven heeft hij een tijdlang in Japan en in New York gewoond, maar zijn geboorteplaats en thuisbasis is Amsterdam. Van daaruit maakt hij ook zijn reizen naar Afrikaanse brandhaarden. Wat hem bezighoudt, is de vraag hoe de mens zich verweert in de meest helse omstandigheden. Hij zag in onder meer Sierra Leone dat jonge krijgers volledig professioneel zijn uitgerust, maar soms ook gekleed gaan in onthutsende uitdossingen. Hij transformeerde deze ervaringen in knap ontworpen en haast bezielde kledingstukken die hij 'Hurt Models' noemde. Tot de gebruikte materialen behoren ook verbandgaas en watten.

Het lichaam is de meest primaire uitdrukking van iemands wezen. Het lichaam is omkleed met de huid. De huid vraagt om bescherming. Bescherming kent verschillende lagen en dimensies. Eerst komt de kleding, dan de uitbreiding ervan, die maakt dat we spullen mee kunnen dragen, dan volgt de beschutting: het dak, de behuizing, de warmte, het comfort. Hoe meer een mens ontheemd is, hoe minder het aantal lagen of hoe vreemder de gelegheidsomhulling. In twee recent voor de AMC-collectie verworven werken (waarvan er hier één afgebeeld) komen een aantal opvallende karakteristieken van Bastiaans' werkwijze samen. De bewerkte oude foto van een ziekenzaal met twee broeders betreft ons meteen bij het verleden. En bij de raadselen ervan. Zijn die rijen bedden in gereedheid gebracht nadat alle patiënten ontslagen waren? Was er een pandemie overwonnen? Of zien we het moment waarop een groep gewonden wordt verwacht? Is het oorlogstijd? Waar zijn we eigenlijk? Zeker is dat de zorg die aan de patienten zal worden besteed, zich vertaalt in troostende lagen: schone lakens, een ordelijke zaal, aanwezige verpleeghulp. Over de foto heen heeft de kunstenaar een web van lijnen getekend. Hij deed dat eerder in het trotse portret van een kindsoldaat. Wellicht om verbanden te benadrukken of juist om het beeld te ontkennen of te laten zien dat je het kunt maken en breken, dat de geschiedenis een achtergrond zou zijn die je naar believen kunt bekrassen.

Het andere werk toont zoals de krassen, de onrustbarende wereld achter de troost van de verpleging. Op basis van plaatjes uit medische boeken heeft Bastiaans zijn verbeelding de vrije loop gegeven. Door middel van een grid van klassieke letters verwijst hij naar de wetenschap. Research en toenemend inzicht gaan gepaard met wroeten in gruwelijke ziekten en horrorachtige verschijnselen. Het zijn geen lieve werken die aan Bastiaans' creativiteit ontspruiten. Hij onthult de angstaanjagende aspecten van de werkelijkheid. Maar doet dat zo schitterend omfloerst, dat er ook heel andere associaties gewekt kunnen worden. Met de kippenvelbezorgende verhalen van Edgar Allan Poe bijvoorbeeld. Want binnen de geëngageerde speelruimte van Christiaan Bastiaans vormen fictie, schoonheid en poëzie een stille kracht.

Christiaan Bastiaans
Club mama gemütlich (section I for disintoxication)

2003, gemengde techniek, 35,5 x 50,5 cm, locatie: D0-111